

Beretning om Grundtvig-Selskabets virksomhed 1964-65

Årsmødet 1964 afholdtes på Vordingborg seminarium den 22. og 23. oktober. Den 22. okt. foretoges om eftermiddagen under ledelse af seminarirektor *Morten Bredsdorff* en vandring til Vordingborg slotsruin. Kl. 20 holdt professor *Oluf Friis*, København, foredrag om »Grundtvig og krønikerim-genren«. Den 23. okt. kl. 10 talte stud. mag. *Flemming Lundgreen-Nielsen*, Hillerød, om »Grundtvig som dramatiker«. Med rektor Bredsdorff som ordstyrer holdtes derefter selve årsmødet, ved hvilket formanden indledte sin beretning med mindeord om dr. phil. Helge Toldberg, der pludselig var død under et ophold i London, og omtalte hans store betydning for Grundtvig-forskningen og for selskabet. Som de vigtigste begivenheder siden det foregående årsmøde omtaltes udsendelsen af pastor *Kaj Thanings* disputats »Menneske først –« som bd. 13 i selskabets skriftrække, *registrantens* afslutning med registrene i bd. 29 og 30, samt afholdelsen af et *forskerstævne* på Sandbjerg slot i Sundeved med 14 deltagere, hvoriblandt 1 fra Norge og 2 fra Sverige, i dagene 28.-31. august. Hertil var modtaget et tilskud fra »*Letterstedtska föreningen*«. *Regnskabet* for 1963 der sluttede med en kassebeholdning på 5.351,89 kr. tilligemed regnskab for *Magnus Stevns mindefond*, hvis kapital var steget til 4.170, blev forelagt af kassereren og godkendtes. Ved de efterfølgende valg *genvalgte* de 5 medlemmer af styrelsen, der afgik efter tur, og de 2 revisorer. I stedet for dr. Toldberg nyvalgte stud. mag. *Fl. Lundgreen-Nielsen*. Årsmødet modtog hilsen fra dr. *Noëlle Davies* i Irland og dr. *Fritz Wartenweiler* i Schweiz. Om eftermiddagen foretoges en udflugt under ledelse af rektor Bredsdorff til Udby med besøg i den nyrestaurerede præstegård med mindestuerne i kapellanfløjen. Efter et ophold i kirken, hvor sekretæren fremsagde et afsnit af digtet »Udby have«, fortsattes til Thorvaldsen-museet på Nysø og til Præstø, hvor der efter et besøg i kirken sluttedes med et fælles kaffebord på hotel Præstø.

I januar 1965 fik medlemmerne tilbud (40 % prisreduktion) på den danske folkekirkes hilsen til kirkerne i Hamborg og Bremen i anledning af 1100-årsdagen for Ansgars død – »*Ansgar und Dänemark*« – af *Henning Høirup*. Omtrent samtidigt udkom med beklagelig forsinkelse »Grundtvig-Studier« 1964 under redaktion af professor *Albeck*. Som Skrifter udgivet af Grundtvig-Selskabet XIV er udsendt *Flemming Lundgreen-Nielsen*: »N. F. S. Grundtvig. Skæbne og forsyn«. Medlemmerne har modtaget favorpristilbud på *K. E. Bugge*: »Skolen for livet«, som den 8. juni blev forsvaret for den teologiske doktorgrad i København. Grundtvig-Selskabet har støttet forsøget på at bevare *St. Tuborg*, Grundtvigs sidste bopæl.

Medlemstallet er i øjeblikket 515, d. v. s. omtrent det sædvanlige i en række år. I december 1964 døde pastor *Th. Balslev*, Vartov, der fra begyndelsen var medlem af Grundtvig-Selskabets styrelse. Selskabets konstituerende møde den 13. januar 1948 fandt sted i Vartovs konfirmandstue, og pastor Balslev støttede indretningen af Grundtvig-Biblioteket i Vartov. Ved årsmødet i Århus 1949 holdt Balslev foredrag om Grundtvigs »Christenhedens Syvstjerne«, og hans kommenterede udgave af dette skrift (1955) blev leveret selskabets medlemmer til favørpris. I juni 1965 døde Grundtvigs barnebarn, fru *Marie Lorange*, Oslo, der ofte var deltager i årsmødet. Fru Lorange havde med stor pietet bevaret sin faders efterladte papirer, og på hendes tilskyndelse blev mindeskriftet: *Frederik Lange Grundtvig* udsendt i 1955 ved Henning Høirup og M. F. Blichfeld.

Henning Høirup.

Grundtvig-Selskabets årsmøde i Lund 10-12. september 1965.

Da Grundtvig følte sig som nordbo, før han blev sig bevidst som dansker, har det været naturligt for Grundtvig-Selskabet at holde sine årsmøder på forskellige steder i Norden, ikke blot i Danmark. Et år fandt vort årsmøde sted i Norge, og i 1965 blev det Sveriges tur. Skønt Grundtvig aldrig selv kom over Øresund, var Sverige dog ofte i hans tanker, ikke blot den sidste dag, han levede, da hans søn Frederik læste højt for ham af *Erik Gustaf Geijers* Svenska Folkets Historia. Og da selskabet har mange interesserede og virksomme medlemmer i Skåne, var det helt naturligt for os at vælge Lund som samlingsstedet. Tilrettelæggelsen af mødet var overdraget docent *Harry Aronson* ved Lunds universitet, hvis afhandling om Grundtvigs teologi (Mänskligt och kristet fra 1960) jo ikke blot har vakt modsigelse af en dansk teolog, men også forståelse for grundtvigske tankegange i Sverige; og det sidste er ingenlunde let. Resultatet af hans bestræbelser viste sig bl. a. deri, at Lunds Universitets teologiske fakultet var meget smukt repræsenteret ved foredragene. På det teologiske fakultets vegne indbød professor *Gustaf Wingren* alle mødets deltagere til en lunch, hvorved også fhv. biskop teol. dr. *Anders Nygren* var til stede (ligesom ved et af foredragene), og domprovst *Yngve Ahlberg* overlod søndag den 12. september prædikestolen i Lunds domkirke til en dansk prædikant. Da vor formand biskop Høirup af sygdom var forhindret i at komme til stede, blev det Grundtvig-Selskabets sekretær, pastor *Valdemar Nielsen*, der lod det danske sprog lyde i den kirke, hvor det oprindeligt også havde hjemme.

Mødet indledtes fredag aften den 10. september i Kulturhistoriska museets auditorium med, at en særlig kender arkivar fil. dr. *Ingemar Ingers* bød velkommen til byen og talte om det gamle og det nye Lund. Efter at have drukket kaffe i museets gildestue gik vi over i den gamle kirke fra Bosebo, der er flyttet og genopført på »Kulturen« grund med sit orgel og hele sit gamle træudstyr, der lod både ord og musik klinge så smukt som det nu gør med svensk sprog og svenske salmer. Provst *Hilmer Wentz* prædikede, orgelet lød, og de danske gæster faldt i med de svenske ord, så godt, vi nu kan.

Lørdag formiddag talte – med kort varsel – afdelingsleder ved Danmarks Lærerhøjskole *Knud Eyvin Bugge* om emnet »Nyt lys over Grundtvigs pæda-

gogiske tanker« – som han langt udførligere har behandlet i afhandlingen »Skolen for Livet«, der forsvarede for den teologiske doktorgrad ved Københavns Universitet kort før. Lørdag eftermiddag talte pastor *Brandt Nielsen* om Grundtvig og hans bornholmske ungdomsven P. N. Skougaard. Det er næsten ikke til at tænke på, hvad der ville være sket, hvis denne matematiske student og historiker ikke havde tvunget Grundtvig bort fra en rent æstetisk betragtning af de islandske sagaer og lært ham at respektere den historiske kronologi. Heri bestod ifølge foredraget Skougaards hovedrolle for Grundtvigs udvikling. Der var ifølge foredraget to strømme i Grundtvigs sind: salighed og hjertelighed. Han var derfor lidt bange for de alt for stærke hjertelighedsudtryk. Man kunne efter at have hørt foredraget spørge: betyder det ikke noget for Grundtvig, at hans begejstring for Island og det gamle Norden er blevet vakt af en ironisk, matematisk begavet historiker? Brandt Nielsen ville herpå svare, at Skougaards tragedie var hans væsens indre forgjorthed.

Inden dr. Bugge talte docent *Aronson* om etikens problemer i Grundtvigs forfatterskab, idet han stillede det spørgsmål: findes der etiske fermenter i Grundtvigs forfatterskab? Man har været tilbøjelig til at benægte det (*H. Scharling*), og *Martensen* frakendte Grundtvig evne til refleksion. Begge savnede blik for Grundtvigs syn på menneskets vilkår. En artikel i Højskolebladet for 1961 af *Aage Jespersen* var ifl. *Aronson* typisk for den almindelige opfattelse. En undtagelse er lundenseren *Sven Bergentz's* afhandling, der dog behandler Grundtvig som kristen optimist og idealist. Men Grundtvig bevæger sig ifølge foredragsholderen mere i oplevelseskategorier end i etiske kategorier, og *Aronson* ville derfor stille det spørgsmål: ligger der strukturer under Grundtvigs tænkning, som prædisponerer det udtryk, den har fået?

Hele Grundtvigs gerning var en virkelighedstydning; han ønskede at gøre opmærksom på de »grundmenneskelige Livsforhold«, sagde *Aronson*. Men når han vil demonstrere kristendommens grundmenneskelighed, befinder han sig stadig inden for Lovens område. Således i en afhandling i *Dansk Kirketidende* for 1852 »Moses og Jesus«, hvor *Aronson* finder udtryk for det, der ligger i princippet »Menneske først –«. Han karakteriserede Grundtvigs livssyn som et dynamisk livssyn med etiske kvaliteter – og Grundtvigs etik som en »tros-etik«. Han samlede indholdet af sit foredrag i følgende to sætninger:

1. Grundtvigs etik er almenmenneskelig, og
2. Evangeliet klares kun gennem menneskelivets vilkår.

Men menneskelivets vilkår er – Loven.

Efter pastor *Brandt Nielsens* foredrag holdtes der årsmøde med provst *Hillgaard* som ordstyrer. I formandens sted aflagde næstformanden årsberetningen efter at have mindedes pastor *Thorvald Balslev*, der døde i december 1964, og fru *Marie Lorange*, Grundtvigs sønnedatter, der døde i juni 1965. Hun fulgte selskabets virksomhed med stor interesse og stillede meget gerne sin viden til vor disposition, og det var os en glæde, at vort arbejde blev fulgt med sympati af Grundtvigs familie. *Balslev* var fra begyndelsen medlem af Grundtvig-Selskabets styrelse og deltog ofte i vore møder. Fra Grundtvigs gamle prædikestol i Vartov prædikede han med en usædvanlig forening af mildhed og styrke evangeliet, så det på én gang blev forståeligt for enhver og samtidig kom til at angå os på en personlig måde. Vi vil savne begge disse to medlemmer

af selskabet og ære deres minde. Forsamlingen sluttede sig til disse ord ved at rejse sig.

Selskabets medlemstal er nu 515, dvs. det samme som det med små afvigelser har været i en række år. Regnskabet godkendtes, og de fem afgående medlemmer af styrelsen genvalgte. Det besluttedes at afsende et telegram til biskop Høirup.

Lørdag aften talte pastor *Valdemar Nielsen* om Grundtvig og Sverige, og næste søndag formiddag prædikede han i domkirken over evangeliet om den barmhjertige samaritaner. Efter gudstjenesten var mødedeltagerne indbudt til »kyrkkaffe« af »domkyrkorådet« og domprovst *Ingve Ahlberg*, der bød velkommen og hyldede Grundtvig. Også den 90-årige pastor *M. T. Blichfeld* talte og takkede for modtagelsen. Derefter foretoges en udflugt til Dalby kirke, der har været domkirke før Lund, og mødet afsluttedes ved en sammenkomst i Kulturhistoriska Museets »gillestuga«, hvor provst *Wentz* oplæste følgende vers, som han har skrevet i Danmark og tilegnet selskabet:

Danmarks hjärta, du har blida strängar,
värjer dig med smil och ironi.
Såsom lärksång över vårens ångar
värmer mig ditt väsens melodi.

Himmelbjerget, insjöns blåa öga,
slätt, som böljar, medan solen ler,
klitterstrand som väna vågor löga,
i en hägring jag din skönhet ser.

Boklöv speglas grönt i klara vatten,
ljung som blommar färgar heden röd.
Sandens vassa flykt i orosnatten
varslar bud från hav om kamp och död.

Blommande idyll, du Nordens dotter,
slag som stympade dig ödet gav,
tusenåra skiftesrika lotter
från Ejdern och till Dybböls grav.

Trange tider langsomt, langsomt skrider.
Men var djävul har dock blott sin tid.
Övermakten vek och fri omsider
kunde du i majsol andas ut.

»Kirken er et gammelt Hus«. Ja hell dig,
Ansgarskyrka ifrån forna dar,
som en Kierkegaard i kravet väldig,
stark i lovsång som din Grundtvig var.

Röda rosen lik och pingstens lilja
lyser Dannebrog, din frihets tolk,
korsmärkt som en tapper offervilja.
Högt du hyllas av ett frändefolk.

Med dette digt – »Hälsning till Danmark« – af Hilmer Wentz sluttede Grundtvig-Selskabets årsmøde 10-12. september 1965 i Lund. *William Michelsen.*

GRUNDTVIG-SELSKABET af 8. SEPTEMBER 1947

er stiftet med det formål at udbrede kendskabet til N. F. S. Grundtvig og at fremme studiet af hans virke og hans stilling i åndslivet i og uden for Danmark. Selskabet ønsker at skabe en levende kontakt mellem alle, der virker udfra Grundtvigs tanker og arbejdet med hans åndelige indsats.

Dette mål søges virkeliggjort ad to veje; dels ved afholdelse af et årsmøde og andre møder med foredrag og forhandling, dels ved udgivelse af skrifter om og af Grundtvig. Selskabet udgiver årbogen *Grundtvig-Studier*, der udkommer hvert år på Grundtvigs fødselsdag den 8. september og vederlagsfrit tilstilles medlemmerne. *Tidligere årgange kan erhverves af nye medlemmer til reduceret pris.* Desuden udsendes en række *Skrifter udgivet af Grundtvig-Selskabet*, som alle tilbydes medlemmerne til favorpris.

Forretningsudvalg: Biskop, dr. theol. *Henning Høirup*, Århus, formand. Lektor, dr. phil. *William Michelsen*, Roskilde, næstformand. Professor, dr. phil. *Gustav Albeck*, Århus, redaktør af »Grundtvig-Studier«. Pastor *Valdemar Nielsen*, København, sekretær. Lektor, kontorchef *P. P. Sveistrup*, Chr. X's Allé 150, Lyngby, kasserer. *Øvrige medlemmer af styrelsen:* Docent, theol. dr. *Harry Aronson*, Lund. Amanuensis, dr. theol. *K. E. Bugge*, København. Dr. *Noëlle Davies*, Irland. Amanuensis *Jørgen Elbek*, Århus. Sognepræst *Jørgen Fabricius*, Rønne. Domprovst, dr. theol. *William Grønbæk*, Ribe. Valgmenighedspræst *Uffe Hansen*, Ubberup pr. Kalundborg. Bibliotekar, cand. mag. *Steen Johansen*, København. Universitetsadjunkt, cand. mag. *Niels Kofoed*, Århus. Professor, dr. theol. *P. G. Lindhardt*, Skødstrup. Professor *Kemp Malone*, Ph. D., The Johns Hopkins University, Baltimore. Professor, dr. theol. *Regin Prenter*, Århus. Professor, fil. dr. *Peter Skautrup*, Århus. Sognepræst, dr. theol. *Kaj Thaning*, Asperup. Kandidatstipendiat *Flemming Lundgreen-Nielsen*, København. Biskop *H. Øllgaard*, Odense. Dr. philos. *Sig. Aarnes*, Bergen.

Alle interesserede, såvel danske som udlændinge, kan optages i selskabet. Det årlige kontingent er fra 1963 14 kr., for studerende (alle, som søger højere skoler) dog kun 8 kr. Biblioteker kan optages som medlemmer. *Indmeldelse sker til: Grundtvig-Selskabet, Vartov, Farvergade 27, København K. Giro nr. 575 98.*

THE GRUNDTVIG SOCIETY

has as its object to promote knowledge of N. F. S. Grundtvig's life and contribution to Danish and international culture. This is done by an annual meeting (usually in October) and a periodical, "Grundtvig-Studier", to appear each year on Grundtvig's birthday. Articles for the periodical (in Danish, Norwegian, Swedish, English or German) should be sent to professor *Gustav Albeck*, University of Aarhus, Denmark.

The annual subscription is 14 kroner (undergraduates 8); foreign members will be informed of method of payment. *Application for membership to: Grundtvig-Selskabet, Vartov, Farvergade 27, Copenhagen K.*